

ADAM P. BALCERZAK

ZAWODNOŚĆ OPERACYJNEJ AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ PAŃSTWA W REALIACH NOWEJ GLOBALNEJ GOSPODARKI

WSTĘP

Ostatnia dekada może być określana jako okres rosnącego rozpoznania ujemnych długookresowych konsekwencji operacyjnej gospodarczej aktywności państwa, a co za tym idzie – znaczącego ograniczenia interwencjonizmu państwowego. W praktyce gospodarczej lata 80. XX wieku były naznaczone przez antyetatystyczną reaganomikę oraz thatcheryzm. Ostatnie dziesięciolecie ubiegłego stulecia było okresem odejścia od centralnego planowania w Europie Środkowo-Wschodniej, szybkiej liberalizacji w sensie ekonomicznym, jak również politycznym, oraz czasem wielowymiarowej światowej transformacji, która zdaniem wielu badaczy prowadziła do powstania nowej globalnej gospodarki. Jednocześnie w drugiej połowie lat 90. przyspieszenie procesu globalizacji, w szczególności jego finansowego aspektu, któremu towarzyszyły kolejne międzynarodowe kryzysy walutowe, wywołało przeciwną tendencję reprezentowaną przez postulaty reaktywacji lub znacznego wzmocnienia działań państwa w zakresie kontroli procesów gospodarczych¹.

Obecny międzynarodowy kryzys gospodarczy dostarczył kolejnych silnych argumentów zwolennikom tego ostatniego nurtu. Oznaki globalnej recesji skutkują narastającą presją polityczną na zwiększenie operacyjnej aktywności gospodarczej państwa. Realnymi konsekwencjami tego zjawiska są antykryzysowe działania większości państw wysokorozwiniętych nastawione nie tylko na ekspansję monetarną, ale przede wszystkim na bezprecedensową stymulację sfery realnej z wykorzystaniem narzędzi fiskalnych. Oczywiście, w obecnej sytuacji trudno polemizować z tezą wskazującą na konieczność daleko posuniętych działań inter-

¹ Zob. J. E. Stiglitz, *Globalizacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.

wencyjnych państwa w obliczu zagrożenia katastrofalną globalną recesją, która niemal powszechnie jest porównywana z wielkim kryzysem gospodarczym lat 30. ubiegłego stulecia. Tym samym bieżące działania państw stojących w obliczu światowego załamania nie mogą być traktowane jako przejaw operacyjnej aktywności gospodarczej typowej dla tzw. normalnego czasu, lecz należy je traktować jako wyjątkowe działania, które mogą być uzasadnione raz na kilkadziesiąt lat. Jednakże historia gospodarcza XX wieku dowodzi, że obecna zmasowana interwencja gospodarcza w przyszłości może przyczynić się do długookresowego, znacznego zwiększenia się operacyjnego gospodarczego zaangażowania państwa. Efektywność i konsekwencje takiej wzmoczonej bieżącej aktywności gospodarczej rządów będą kształtowane przez egzogeniczne w stosunku do państwa czynniki związane z globalną transformacją skutkującą powstaniem nowej globalnej gospodarki. W związku z tym wydaje się zasadne przypomnienie o czynnikach, które mogą dzisiaj oraz w przyszłości ograniczać efektywność operacyjnych działań gospodarczych państwa. Tym samym mogą one skutkować obniżeniem ścieżki długookresowego wzrostu oraz zmniejszać zdolności poszczególnych krajów do wykorzystania potencjału tkwiącego w nowej gospodarce.

Celem niniejszego opracowania jest sformalizowana, empiryczna ocena relacji pomiędzy poziomem wykorzystania potencjału nowej globalnej gospodarki przez kraje wysokorozwinięte a zakresem operacyjnej aktywności gospodarczej rządów w tych państwach.

ISTOTA NOWEJ GLOBALNEJ GOSPODARKI

Proces powstawania nowej globalnej gospodarki obejmuje złożoną grupę zjawisk, wśród których należy wymienić: reorganizację podmiotów gospodarczych, bardziej rozwinięte i dynamiczne rynki kapitałowe, rosnącą aktywność ekonomiczną i dynamizm przedsiębiorców, zwiększającą się zmienność rynków pracy oraz nieodwracalną globalizację prowadzącą do ciągłej i rosnącej konkurencji w wymiarze krajowym oraz międzynarodowym². Można zatem powiedzieć, że nowa gospodarka reprezentuje fundamentalne odejście od narodowej, korporacyjnej gospodarki opierającej się na masowej produkcji dóbr, która dominowała od końca lat 40. do końca lat 70. XX wieku. Tak definiowana nowa gospodarka stanowi globalną, opartą na wiedzy oraz przedsiębiorczości gospodarce, w której

² J. S. Landefeld, B. M. Fraumeni, *Measuring the new economy*, Survey of Current Business, March 2001, s. 2–4; R. D. Atkinson, R. Coduri, *The state new economy index. Benchmarking economic transformation in the States*, Progressive Policy Institute Technology, and New Economy Project, July 2002, s. 23.

kluczowym czynnikiem sukcesu staje się zakres, w jakim wiedza, technologia i innowacja są zakorzenione w produktach i usługach³.

Nowa globalna gospodarka jest inna od „starej” korporacyjnej gospodarki istniejącej od lat 40. do lat 70. XX wieku w takim samym sensie jak gospodarka, napędzana zmianami technologicznymi w zakresie obróbki stali i elektryfikacji z końca XIX wieku, różniła się od gospodarki z pierwszej połowy XIX wieku. Oczywiście jest, że taka ewolucja systemu technologiczno-ekonomicznego pociąga za sobą transformację systemu instytucjonalnego. Ma to także odzwierciedlenie i przynosi istotne implikacje dla gospodarczej roli rządu⁴.

OPERACYJNA AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA PAŃSTWA

Analiza literatury poświęconej roli państwa w gospodarce pozwala na stwierdzenie, że działania państwa można podzielić na dwie kategorie: operacyjne oraz systemowe działania państwa, które wzajemnie na siebie oddziałują. Zostało to przedstawione na schemacie 1⁵. W niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na analizie efektywności operacyjnych działań państwa w realiach globalnej transformacji prowadzącej do nowej gospodarki.

W literaturze przedmiotu operacyjna rola państwa jest rozumiana jako bezpośrednia możliwość kierowania procesami gospodarczymi poprzez wykorzystanie polityki monetarnej, polityki fiskalnej oraz innych narzędzi do realizacji celów z zakresu:

- 1) alokacji – działań, których celem jest aktywne kształtowanie struktury gospodarki i kierunków jej rozwoju np. poprzez wykonywanie funkcji właścicielskich, prowadzenie przedmiotowej polityki przemysłowej oraz regulację nastawioną na cele alokacyjne⁶;

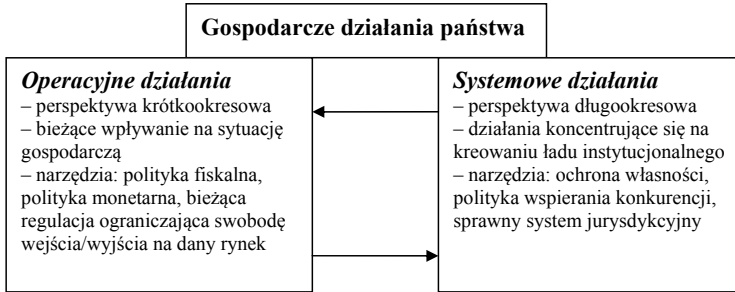
³ R. D. Atkinson, D. K. Correa, *The 2007 state new economy index. Benchmarking economic transformation in the States*, Kauffman Foundation, The Information Technology and Innovation Foundation, February 2007, s. 3.

⁴ R. D. Atkinson, *The past and future of America's economy. Long waves of innovation that power cycles of growth*, Edward Elgar, Washington 2005, s. 4–5.

⁵ Zob. V. Tanzi, *Gospodarcza rola rządu w XXI wieku*, Materiały i Studia, z. 204, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2006; A. Lipowski, *Mała gospodarka otwierająca się wobec wyzwań XXI w. – ku realistycznym podstawom polityki gospodarczej*, *Ekonomista* 2003, nr 3, s. 277–314.

⁶ Adam Lipowski definiuje przedmiotową politykę przemysłową jako działania, których celem jest kształtowanie rzeczowej struktury produkcji przemysłowej na podstawie podziału dziedzin produkcji na preferowane przez państwo i niepreferowane, dokonanie ich selekcji i promowanie rozwoju dziedzin preferowanych. Zob. A. Lipowski, *Polityka przemysłowa a wzrost konkurencyjności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997. W tym sensie polityka przemysłowa jest rozumiana jako forma interwencjonizmu, w której faworyzowanie jednych podmiotów odbywa się kosztem drugich. Takie podejście jest jednoznacznie kwalifikowane jako działa-

- 2) podziału – działań mających na celu redystrybucję dochodu zgodnie z przyjętymi preferencjami państwa, realizowanymi z wykorzystaniem narzędzi fiskalnych;
- 3) stabilizacji makroekonomicznej – działań sprowadzających się do aktywnej polityki antycyklicznej, której głównymi narzędziami są instrumenty polityki monetarnej oraz niekiedy fiskalnej.

Schemat 1. Rola państwa w gospodarce

Źródło: opracowanie własne.

Spór naukowy dotyczący możliwości osiągnięcia przez państwo powyższych celów trwa nieprzerwanie od początku przyspieszonej ekspansji państwa w zakresie działań gospodarczych w drugiej połowie XX wieku. Po drugiej wojnie światowej, na gruncie ciągle żywych doświadczeń wielkiego kryzysu lat 30., dominującą rolę zarówno w praktyce gospodarczej, jak i rozważaniach teoretycznych odgrywali zwolennicy aktywnych działań operacyjnych państwa utożsamianych z nurtem keynesowskim. Dopiero doświadczenia stagflacji lat 70., które stworzyły sprzyjające warunki do szybkiej ekspansji monetaryzmu, nowej ekonomii klasycznej i późniejszych nurtów z nią związanych, doprowadziły do wyrównania akcentów tej debaty⁷. Badacze związani z tymi szkołami stworzyli wiele interesujących modeli teoretycznych oraz dostarczyli szereg dowodów empirycznych wskazujących

nie państwa o charakterze operacyjnym w zakresie alokacji. Perspektywy tej nie należy utożsamiać z rozumieniem polityki przemysłowej jako systemowego działania państwa, którego celem jest tworzenie ładu instytucjonalnego sprzyjającego podnoszeniu długookresowej konkurencyjności przedsiębiorstw krajowych na rynku globalnym. Takie rozumienie polityki przemysłowej na przykładzie działań Unii Europejskiej związanych z realizacją traktatu z Maastricht jest szczegółowo omawiane przez Wojciecha Popławskiego. Należy je odnosić do systemowych działań rządu w zakresie stymulowania innowacyjności gospodarki. Zob. W. Popławski, *Zarys polityki przemysłowej Unii Europejskiej. Główne cele, formy i narzędzia polityki*, Acta Universitatis Nicolai Copernici – Ekonomia 1998, nr 28, s. 3–19.

⁷ B. Snowdon, H. Vane, P. Wynarczyk, *Współczesne nurty teorii makroekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 148–293.

na nieefektywność operacyjnej aktywności gospodarczej państwa we wszystkich trzech jej sferach. Obecnie takie argumenty, jak brak autonomiczności decyzyjnej państwa skutkującej uleganiem presji grup interesu⁸, ujemne konsekwencje społeczne aktywności redystrybucyjnej prowadzące do uzależnienia się od pomocy społecznej jej beneficjentów⁹ czy też ograniczenia polityki antycyklicznej związane z istnieniem adaptacyjnych, a w szczególności racjonalnych oczekiwań, opóźnień w mechanizmach transmisji bodźców fiskalnych i monetarnych, niskiej efektywności działań dyskrejonalnych państwa, które mogą ograniczać wiarygodność władz monetarnych, są uznawane za element teorii zaliczanej do głównego nurtu ekonomii.

Poza tym na podstawie międzynarodowych badań prowadzonych w ostatnim dziesięcioleciu, dotyczących krajów OECD, można wykazać szereg nowych zjawisk ograniczających efektywność operacyjnych działań państwa, które są ściśle związane z rozwojem nowej globalnej gospodarki. Wśród ważniejszych czynników wpływających na efektywność regularnych antycyklicznych działań państwa najczęściej wskazuje się na rosnące ograniczenia informacyjne w zakresie polityki monetarnej, które mogą utrudniać ocenę aktualnego stanu gospodarki w relacji do jej długookresowej trajektorii. Problemy te wiążą się z większą intensywnością zmian technologicznych intensyfikującą fluktuacje produktywności, z rosnącą zmiennością NAIRU, większą częstotliwością występowania trudnych do zdiagnozowania dodatnich i ujemnych szoków podaźowych¹⁰. Trudności te są ponadto potęgowane w wyniku ograniczenia efektywności tradycyjnych narzędzi, które pozwalają na zamknięcie inflacyjnej luki lub recesyjnej luki Okuna¹¹. W tym kontekście w przypadku narzędzi monetarnych często wskazuje się zmiany mechanizmów transmisji monetarnej w wyniku spłaszczenia NAIRU. W przypadku polityki fiskalnej najczęściej przytacza się egzo- i endogeniczne ograniczenia stosowania bodźców fiskalnych¹².

Rozwój nowej gospodarki wpływa także na ograniczenie efektywności operacyjnej aktywności państwa w zakresie alokacji oraz redystrybucji. Najczęściej wskazuje się tutaj na ujemne konsekwencje działalności alokacyjnej i redystrybucyjnej państwa dla dyfuzji najnowszych oraz najbardziej efektywnych technologii¹³. Drugim najczęściej przytaczanym czynnikiem są ograniczenia państwa

⁸ Zjawisko to ogranicza istotnie efektywność działań alokacyjnych państwa.

⁹ Co naturalnie musi ograniczać efektywność działań państwa w zakresie redystrybucji.

¹⁰ A. Orphanides, *The quest for prosperity without inflation*, European Central Bank Working Paper Series, March 2000, No. 15.

¹¹ Federal Reserve Bank of Cleveland, *Theory ahead of rhetoric: measurement and the "New Economy"*, Annual Report 2000.

¹² A. Lipowski, *Mała gospodarka...*, s. 277–314.

¹³ McKinsey Global Institute, *Reaching higher productivity growth in France and Germany*, McKinsey Global Institute 2002.

w zakresie gromadzenia środków fiskalnych, które mogłyby być przekazywane na cele alokacyjne oraz redystrybucyjne. Ograniczenia te wiążą się z rosnącą konkurencją podatkową odnoszącą się już nie tylko do największych korporacji, ale także relatywnie małych podmiotów gospodarczych, a nawet najlepiej wykwalifikowanej siły roboczej. Poza tym często wskazuje się na poważne, ujemne konsekwencje obciążeń fiskalnych dla międzynarodowej konkurencyjności podmiotów krajowych, co jest szczególnie szkodliwe w warunkach rosnącej mobilności kuczowych czynników gospodarczych¹⁴.

Powyższe argumenty, które zostały zaprezentowane w bardzo syntetycznej formie, pozwalają na postawienie tezy, zgodnie z którą zwiększenie operacyjnej aktywności gospodarczej państwa będzie wpływać negatywnie na możliwości wykorzystania potencjału nowej globalnej gospodarki. Z drugiej strony, rozwój nowej gospodarki będzie ograniczał możliwości utrzymywania wysokiej operacyjnej aktywności gospodarczej państwa.

METODYKA BADANIA TAKSONOMETRYCZNEGO

Celem niniejszego podrozdziału jest: a) prezentacja wyników dynamicznego badania stopnia rozwoju i zakresu wykorzystania potencjału nowej gospodarki w ujęciu międzynarodowym w odniesieniu do krajów wysokorozwiniętych¹⁵, b) prezentacja wyników analogicznego badania dla poziomu operacyjnej aktywności gospodarczej państwa, c) analiza współzależności pomiędzy stopniem rozwoju nowej gospodarki a poziomem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa.

Przeprowadzona w poprzednich podpunktach argumentacja pozwala na stwierdzenie, że zarówno nową gospodarkę, jak i operacyjną aktywność gospodarczą państwa należy traktować jako zjawiska złożone. Oznacza to, że w celu

¹⁴ Zob. szerzej A. Lipowski, *Mała gospodarka...*, s. 277–314.

¹⁵ Badania tego typu nie mają charakteru powszechnego. Obecnie istnieją bardzo zaawansowane analizy dotyczące stopnia rozwoju nowej gospodarki w odniesieniu do Stanów Zjednoczonych, których celem jest skwantyfikowanie efektywności wykorzystania jej potencjału przez poszczególne stany lub okręgi metropolitarne. Zob. R. D. Atkinson, D. K. Correa, op. cit.; R. D. Atkinson, R. Coduri, op. cit.; R. D. Atkinson, P. D. Gottlieb, *The metropolitan new economy index. Benchmarking economic transformation in the nation's metropolitan areas*, Progressive Policy Institute Technology and New Economy Project, Case Western Reserve University the Center for Regional Economic Issues, April 2001. W przypadku badań międzynarodowych literatura przedmiotu jest także obfita w prace, które koncentrują się na poszczególnych zagadnieniach związanych z kwestią wykorzystania potencjału nowej gospodarki. Można wskazać tu badania umożliwiające tworzenie rankingów poszczególnych krajów przez pryzmat ich międzynarodowej konkurencyjności. Zob. World Economic Forum, *The global competitiveness report 2007–2008*; Foreign Policy, *Globalization index, Methodology*, 2008. Jednakże badania te nie uwzględniają wielu aspektów związanych z rozwojem nowej gospodarki.

dokonania oceny obydwu zjawisk w poszczególnych państwach w ujęciu międzynarodowym należy wykorzystać narzędzia analizy wielowymiarowej. W niniejszym przypadku została zastosowana taksonometryczna metoda syntetycznego miernika rozwoju.

Badaniem objęto kraje będące członkami OECD¹⁶. Głównym obiektywnym ograniczeniem niniejszej analizy był brak możliwości zgromadzenia satysfakcjonującej, kompletnej bazy danych dla panelu krajów, obejmującej długi okres. Z tego powodu badanie zostało ograniczone do lat 2001–2005.

Pierwszym etapem każdego badania taksonometrycznego jest dobór zmiennych diagnostycznych. Ustalony zbiór potencjalnych zmiennych diagnostycznych poddawany jest selekcji ze względu na kryteria oceny merytoryczno-formalnych własności zmiennych. Wśród zmiennych diagnostycznych, które w sposób możliwie kompletny pozwalają na ewaluację rozwoju nowej gospodarki w poszczególnych krajach, wyselekcjonowano następujące wskaźniki, które zostały uszeregowane w czterech podgrupach¹⁷:

I. Inwestycje w wiedzę oraz innowacyjność gospodarki:

x_{i1t} – udział krajowych wydatków brutto na badania i rozwój w PKB;

x_{i2t} – liczba patentów przypadających na 1 mln mieszkańców;

x_{i3t} – liczba badaczy przypadających na 1000 zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy;

x_{i4t} – procentowy udział osób z wyższym wykształceniem w populacji w wieku 25–64 lata;

x_{i5t} – procentowy udział osób z wyższym wykształceniem w populacji w wieku 25–34 lata;

x_{i6t} – procentowy udział osób z wyższym wykształceniem w populacji w wieku 55–64 lata.

II. Gospodarcze znaczenie technologii teleinformatycznych oraz usieciowienia gospodarki:

x_{i7t} – liczba linii telefonicznych na 100 mieszkańców;

x_{i8t} – procentowy udział gospodarstw domowych posiadających komputer;

¹⁶ Z badania wykluczono dwa najmniejsze kraje członkowskie OECD – Islandię oraz Luksemburg – ze względu na brak wielu danych ich dotyczących. Poza tym ze względu na bardzo ograniczoną populację tych krajów w przypadku wielu porównań międzynarodowych są one traktowane jako bardzo specyficzne przypadki, niepodobne do pozostałych krajów. Zob. A. P. Balcerzak, D. Górecka, E. Rogalska, *Taksonomiczna analiza realizacji strategii lizbońskiej*, Wiadomości Statystyczne 2008, nr 6, s. 77–88.

¹⁷ Dane dla wskaźników od x_{i1t} do x_{i9t} oraz od x_{i15t} do x_{i17t} zostały zaczerpnięte z OECD *Economic Factbook 2008*, dane dla wskaźników od x_{i10t} do x_{i14t} zostały zaczerpnięte z bazy danych sporządzanej przez Foreign Policy na potrzeby rankingu *Globalization index*, dane dla zmiennej x_{i18t} pochodzą z bazy danych tworzonej przez Instytut Frasera na potrzeby raportu *Wolność gospodarcza świata*, dane dla zmiennej x_{i19t} zostały zaczerpnięte z bazy danych OECD.Stat Extracts.

x_{i9t} – procentowy udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu;

x_{i10t} – liczba hostów internetowych na jednego mieszkańca;

x_{i11t} – liczba bezpiecznych serwerów na jednego mieszkańca;

x_{i12t} – eksport produktów teleinformatycznych w mln \$ na 1 mln mieszkańców.

III. Poziom ekonomicznego zglobalizowania gospodarki:

x_{i13t} – udział handlu międzynarodowego stanowiącego sumę eksportu i importu produktów oraz usług w PKB;

x_{i14t} – udział przepływów bezpośrednich inwestycji zagranicznych liczonych jako suma napływów i odpływów bezpośrednich inwestycji w PKB.

IV. Makroekonomiczna efektywność gospodarcza:

x_{i15t} – poziom PKB na jednego mieszkańca;

x_{i16t} – udział akumulacji kapitału brutto w PKB;

x_{i17t} – inflacja mierzona za pomocą deflatora PKB;

x_{i18t} – odchylenie standardowe rocznej stopy inflacji w ciągu ostatnich pięciu lat;

x_{i19t} – stopa bezrobocia¹⁸.

Powyższe wskaźniki poddano ocenie ze względu na kryteria wartości informacyjnej. W przypadku tego kryterium potencjalne mierniki powinny charakteryzować się wysoką zmiennością przestrzenną, wysoką ważnością informacyjną oraz niewysokim stopniem skorelowania¹⁹.

¹⁸ W przypadku Meksyku, ze względu na ewaluację przez ten kraj poziomu bezrobocia na podstawie metodologii niezgodnej ze standardami międzynarodowymi, oficjalna stopa bezrobocia deklarowana przez władze tego kraju została powiększona o bezrobocie ukryte szacowane według międzynarodowych standardów, zaczerpnięte z *The World Factbook* sporządzanego przez CIA.

¹⁹ Postulat wysokiej zmienności przestrzennej oznacza, że mierniki diagnostyczne nie powinny wykazywać podobieństwa do siebie w sensie informacji o obiektach. Do oceny zmienności przestrzennej wykorzystuje się współczynnik zmienności, przy czym eliminuje się cechy, dla których współczynnik ten osiąga wartość mniejszą od arbitralnie przyjętej liczby $V = \varepsilon$. Do dalszej analizy zakwalifikowano te wskaźniki, dla których wartość współczynnika zmienności przekraczała 15%. Zmienne diagnostyczne są uznawane za ważne, jeśli trudno osiągnąć wysokie wartości. Do oceny ważności cech najczęściej wykorzystuje się współczynnik asymetrii, który w przypadku stymulant dla cech ważnych przyjmuje wartości dodatnie. Jeżeli rozkład cechy jest lewostronnie asymetryczny, to słabo różnicuje ona badane obiekty, ponieważ większość z nich osiąga wysoki stopień nasycenia. Silna korelacja pomiędzy zmiennymi diagnostycznymi powoduje powtarzanie się informacji, dlatego w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego stopnia skorelowania cech dokonuje się wyboru zmiennych reprezentantek, przyjmując za progowy poziom współczynnika korelacji $r = r^*$. Wartość współczynnika r^* ustalana jest arbitralnie lub w oparciu o przyjęte kryteria formalne. W niniejszym badaniu przyjęto, że $r^* = 0,8$, natomiast dokonując wyboru zmiennych reprezentantek, posłużono się parametryczną metodą Hellwiga. Zob. W. Ostasiewicz (red.), *Statystyczne metody analizy danych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 1998, s. 115–121; A. Zeliaś (red.), *Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2000, s. 41.

W przypadku analizowanych zmiennych pierwszego kryterium nie spełnił miernik x_{i16t} dla roku 2001, w pozostałych latach przybierał on wartości na granicy tego kryterium. W związku z tym podjęto decyzję o jego wyeliminowaniu. W tabeli 1 zostały przedstawione zmienne, które nie spełniały drugiego kryterium.

Tabela 1. Zmienne diagnostyczne niespełniające kryterium ważności

ROK	2001	2002	2003	2004	2005
Wyeliminowane zmienne	$x_{17t}, x_{18t}, x_{19t}, x_{115t}$	$x_{17t}, x_{18t}, x_{19t}, x_{115t}$	$x_{17t}, x_{18t}, x_{19t}, x_{115t}, x_{14t}, x_{15t}$	$x_{17t}, x_{18t}, x_{19t}, x_{115t}, x_{14t}, x_{15t}$	$x_{17t}, x_{18t}, x_{19t}, x_{115t}$

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 2 zawiera zmienne o akceptowalnej wartości współczynnika korelacji stanowiące zmienne centralne oraz zmienne izolowane.

Tabela 2. Wyselekcjonowane zmienne reprezentantki przy wykorzystaniu metody Hellwiga

ROK	2001	2002	2003	2004	2005
Wybrane zmienne centralne i izolowane	$x_{12t}, x_{13t}, x_{16t}, x_{110t}, x_{111t}, x_{112t}, x_{113t}, x_{114t}, x_{117t}, x_{119t}, x_{11t}$	$x_{12t}, x_{13t}, x_{16t}, x_{110t}, x_{111t}, x_{112t}, x_{113t}, x_{114t}, x_{117t}, x_{119t}$	$x_{12t}, x_{13t}, x_{16t}, x_{110t}, x_{111t}, x_{112t}, x_{113t}, x_{114t}, x_{117t}, x_{119t}$	$x_{12t}, x_{13t}, x_{16t}, x_{110t}, x_{111t}, x_{112t}, x_{113t}, x_{114t}, x_{117t}, x_{119t}, x_{118t}$	$x_{12t}, x_{13t}, x_{16t}, x_{110t}, x_{111t}, x_{112t}, x_{113t}, x_{114t}, x_{117t}, x_{119t}, x_{118t}$

Źródło: obliczenia własne.

W przypadku przeprowadzonej analizy należy podkreślić, że zbiory eliminowanych i wybranych zmiennych różniły się w kolejnych badanych latach. Podstawą do podjęcia finalnej decyzji dotyczącej określenia ostatecznego zbioru zmiennych diagnostycznych wykorzystanego w badaniu była częstotliwość ich pojawiania się w zbiorach eliminowanych i wybranych cech w całym badanym okresie²⁰.

Podsumowując, przyjęte kryteria wartości informacyjnej zmiennych diagnostycznych zostały wypełnione przez następujące mierniki, które były ostatecznie wykorzystane w badaniu: $x_{i2t}, x_{i3t}, x_{i6t}, x_{i10t}, x_{i11t}, x_{i12t}, x_{i13t}, x_{i14t}, x_{i17t}, x_{i19t}$.

²⁰ A. Zeliaś (red.), op. cit., s. 126–133.

Następnym etapem badania był proces normalizacji zmiennych diagnostycznych. W tym celu wykorzystano metodę unitaryzacji zerowej z zachowaniem stałego wzorca w całym okresie objętym badaniem. W przypadku tej metody normalizacja zmiennych diagnostycznych jest dokonywana w następujący sposób²¹:

a) dla zmiennych diagnostycznych będących stymulantami²²:

$$z_{ijt} = \frac{x_{ijt} - \min_{it} \{x_{ijt}\}}{\max_{it} \{x_{ijt}\} - \min_{it} \{x_{ijt}\}} \quad (i = 1, 2 \dots n); (j = 1, 2 \dots m); (t = 1, 2 \dots l), z_{ij} \in [0, 1] \quad (1.1)$$

b) dla zmiennych diagnostycznych będącymi destymulantami²³:

$$z_{ijt} = \frac{\max_{it} \{x_{ijt}\} - x_{ijt}}{\max_{it} \{x_{ijt}\} - \min_{it} \{x_{ijt}\}} \quad (i = 1, 2 \dots n); (j = 1, 2 \dots m), (t = 1, 2 \dots l), z_{ij} \in [0, 1] \quad (1.2)$$

c) dla zmiennych diagnostycznych będących nominantami²⁴:

$$z_{ijt} = \begin{cases} \frac{x_{ijt} - \min_{it} \{x_{ijt}\}}{\max_{it} \{x_{ijt}\} - \min_{it} \{x_{ijt}\}} & \text{dla } x_{ijt} < \max_{it} \{x_{ijt}\} \\ 1 & \text{dla } \max_{it} \{x_{ijt}\} \leq x_{ijt} \leq \min_{it} \{x_{ijt}\} \\ \frac{x_{ijt} - \max_{it} \{x_{ijt}\}}{\max_{it} \{x_{ijt}\} - \min_{it} \{x_{ijt}\}} & \text{dla } x_{ijt} > \min_{it} \{x_{ijt}\} \end{cases} \quad (i = 1, 2 \dots n), (j = 1, 2 \dots m), (t = 1, 2 \dots l), z_{ij} \in [0, 1] \quad (1.3)$$

²¹ K. Kukuła, *Metoda unitaryzacji zerowej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 79, 90.

²² Zmienna jest stymulantą, jeżeli dla każdych dwóch jej wartości x_{ij}^S, x_{kj}^S odnoszących się do obiektów A_i, A_k zachodzi $x_{ij}^S > x_{kj}^S \Rightarrow A_i \succ A_k$, gdzie \succ oznacza, że obiekt A_i jest preferowany nad A_k . M. Walesiak, *Uogólniona miara odległości w statystycznej analizie wielowymiarowej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2002, s. 17.

²³ Zmienna jest destymulantą, jeżeli dla każdych dwóch jej wartości x_{ij}^D, x_{kj}^D odnoszących się do obiektów A_i, A_k zachodzi $x_{ij}^D > x_{kj}^D \Rightarrow A_i \prec A_k$, gdzie \prec oznacza, że obiekt A_k jest preferowany nad A_i . M. Walesiak, op. cit., s. 16.

²⁴ Zmienna jest nominantą jednodalną, gdy dla każdych dwóch jej wartości x_{ij}^N, x_{kj}^N odnoszących się do obiektów A_i, A_k , jeżeli $x_{ij}^N, x_{kj}^N \leq \max_{ij} \{x_{ij}^N\}$, to $x_{ij}^N > x_{kj}^N \Rightarrow A_i \succ A_k$, jeżeli $x_{ij}^N, x_{kj}^N > \max_{ij} \{x_{ij}^N\}$, to $x_{ij}^N > x_{kj}^N \Rightarrow A_i \prec A_k$. M. Walesiak, op. cit., s. 17. W przypadku przeprowadzonego badania pojawiła się zmienna diagnostyczna będąca nominantą z zalecanym przedziałem wartości, gdzie dla każdych dwóch wartości x_{ij}^N, x_{kj}^N odnoszących się do obiektów A_i, A_k , jeżeli $x_{ij}^N, x_{kj}^N < \max_{ij} \{x_{ij}^N\}$, to $x_{ij}^N > x_{kj}^N \Rightarrow A_i \succ A_k$, jeżeli $\max_{ij} \{x_{ij}^N\} \leq x_{ij}^N, x_{kj}^N < \max_{ij} \{x_{ij}^N\}$, to $x_{ij}^N > x_{kj}^N \Rightarrow A_i = A_k$, jeżeli $x_{ij}^N, x_{kj}^N \geq \max_{ij} \{x_{ij}^N\}$, to $x_{ij}^N > x_{kj}^N \Rightarrow A_i \prec A_k$. D. Strahl, M. Walesiak, *Normalizacja zmiennych w granicznym systemie referencyjnym*, [w:] *Klasyfikacja i analiza danych. Teoria i zastosowania*, red. K. Jajuga, M. Walesiak, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Jelenia Góra–Wrocław–Kraków 1996, s. 40–41.

Celem tego etapu analizy było uporządkowanie badanych krajów: od krajów charakteryzujących się najwyższym stopniem rozwoju nowej gospodarki do krajów charakteryzujących się najniższym jego poziomem. Tym samym zmienne x_{i2t} , x_{i3t} , x_{i6t} , x_{i10t} , x_{i11t} , x_{i12t} , x_{i13t} , x_{i14t} zostały uznane za stymulanty, zmienna x_{i19t} stanowiła destymulantę, natomiast zmienna x_{i17t} została uznana za nominantę²⁵.

Jako funkcję agregującą znormalizowane wartości zmiennych diagnostycznych wykorzystano średnią arytmetyczną. W rezultacie otrzymano następujący syntetyczny miernik rozwoju:

$$SMR_{it} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m z_{ijt} \quad (1.4)$$

$$(i = 1, 2, \dots, n); (j = 1, 2, \dots, m); (t = 1, 2, \dots, l); SMR_i \in [0, 1]; z_{ij} \in [0, 1]$$

Wyniki przeprowadzonego badania zostały przedstawione w tabeli 3.

Tabela 3. Wartości syntetycznego miernika rozwoju „nowej gospodarki” oraz miejsce w rankingu dla krajów OECD w latach 2001–2005

LP.	2001		2002		2003		2004		2005	
	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	II	III	II	III	II	III
1	Irlandia	0,5106	Irlandia	0,5379	USA	0,5542	USA	0,5968	USA	0,5980
2	Finlandia	0,5059	Finlandia	0,5148	Irlandia	0,5101	Holandia	0,5270	Dania	0,5879
3	Szwajcaria	0,4977	USA	0,4974	Holandia	0,4948	Szwajcaria	0,5190	Holandia	0,5535
4	Holandia	0,4883	Szwecja	0,4905	Finlandia	0,4939	Finlandia	0,5120	Szwajcaria	0,5439
5	USA	0,4843	Szwajcaria	0,4722	Szwajcaria	0,4933	Dania	0,5102	Szwecja	0,5393
6	NZ	0,4800	Dania	0,4557	Szwecja	0,4904	Szwecja	0,5033	Irlandia	0,5353
7	Szwecja	0,4745	NZ	0,4527	NZ	0,4652	Irlandia	0,4888	Finlandia	0,5266
8	Dania	0,4542	Holandia	0,4521	Dania	0,4600	Kanada	0,4720	NZ	0,5233
9	Belgia	0,4385	Kanada	0,4318	Kanada	0,4430	Australia	0,4410	Kanada	0,4879
10	Kanada	0,4304	Belgia	0,4080	Belgia	0,4084	Norwegia	0,4206	Belgia	0,4583
11	Norwegia	0,3909	Australia	0,3830	Australia	0,4006	NZ	0,4182	Australia	0,4522
12	Niemcy	0,3878	Niemcy	0,3827	Norwegia	0,3976	GB	0,4118	GB	0,4463
13	GB	0,3707	GB	0,3649	Niemcy	0,3816	Austria	0,4069	Austria	0,4186
14	Australia	0,3675	Austria	0,3570	GB	0,3804	Niemcy	0,4049	Norwegia	0,4171
15	Austria	0,3608	Francja	0,3377	Austria	0,3794	Belgia	0,4024	Niemcy	0,4164
16	Francja	0,3456	Słowacja	0,3377	Korea	0,3440	Japonia	0,3973	Japonia	0,3999
17	Węgry	0,3314	Japonia	0,3252	Japonia	0,3421	Korea	0,3699	Korea	0,3757
18	Japonia	0,3279	Czechy	0,3249	Francja	0,3334	Węgry	0,3427	Francja	0,3551

²⁵ W większości krajów wysokorozwiniętych banki centralne zazwyczaj przyjmują cel inflacyjny nieprzekraczający 3%. Zob. K. Rybiński, *Globalizacja w trzech odstępach. Offshoring – globalne nierównowagi – polityka pieniężna*, Diffin, Warszawa 2008, s. 316–318. Z tego powodu założono, że $\text{nom}\{x_{1j}\} = 0$, $\text{nom}\{x_{2j}\} = 3$.

Ciąg dalszy tabeli 3

2001			2002		2003		2004		2005	
LP.	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	II	III	II	III	II	III
19	Czechy	0,3183	Węgry	0,3135	Węgry	0,3280	Francja	0,3292	Węgry	0,3538
20	Korea	0,3090	Korea	0,3130	Czechy	0,2941	Czechy	0,3099	Czechy	0,3332
21	Hiszpania	0,2791	Hiszpania	0,2759	Hiszpania	0,2669	Hiszpania	0,2804	Słowacja	0,2921
22	Portugalia	0,2565	Norwegia	0,2755	Słowacja	0,2580	Słowacja	0,2648	Hiszpania	0,2893
23	Słowacja	0,2379	Portugalia	0,2460	Portugalia	0,2502	Portugalia	0,2627	Portugalia	0,2617
24	Włochy	0,2375	Włochy	0,2360	Włochy	0,2346	Włochy	0,2448	Włochy	0,2562
25	Grecja	0,2273	Grecja	0,2232	Grecja	0,2290	Grecja	0,2343	Polska	0,2432
26	Polska	0,2020	Polska	0,2058	Polska	0,2144	Polska	0,2201	Grecja	0,2340
27	Meksyk	0,1460	Meksyk	0,1333	Turcja	0,1716	Turcja	0,2008	Turcja	0,2193
28	Turcja	0,1217	Turcja	0,1247	Meksyk	0,1324	Meksyk	0,1446	Meksyk	0,1486

GB – Wielka Brytania, NZ – Nowa Zelandia.

Źródło: obliczenia własne.

Celem dalszej części badania była empiryczna weryfikacja zakresu operacyjnej aktywności państwa w poszczególnych krajach OECD w latach 2001–2005. W ostatnich latach, w wyniku intensyfikacji debaty naukowej dotyczącej gospodarczej roli państwa, można odnotować duży postęp w zakresie międzynarodowych badań empirycznych dotyczących tej problematyki²⁶. W przypadku prowadzonego badania nie było możliwe bezpośrednie wykorzystanie żadnego z badań międzynarodowych wspomnianych w przypisie 26. Badanie Instytutu Frasera oraz raport *The Wall Street Journal* i *Heritage Foundation* oraz badanie Banku Światowego charakteryzowały się znacznie szerszym zasięgiem merytorycznym, obejmując działania systemowe państwa w zakresie kreowania ładu instytucjonalnego.

²⁶ Jednym z najbardziej wartościowych opracowań o tym charakterze jest corocznie publikowany raport *Wolność gospodarcza świata*, który jest przygotowywany przez ekonomistów pracujących pod auspicjami Instytutu Frasera. Ta praca stanowi szerokie badanie uwzględniające następujące czynniki wpływające na poziom wolności gospodarczej: rozmiary rządu, jakość systemu instytucjonalnego, stopień rozwoju oraz ograniczenia na rynkach finansowych i otwartość gospodarki. Zob. J. Gwartney, R. Lawson, R. S. Sobel, P. T. Leeson, *Economic freedom of the World 2007 Annual Report*, The Fraser Institute, Vancouver 2007. W tym miejscu należy także wskazać na zbliżone badanie prowadzone od 1995 r. pod auspicjami *The Wall Street Journal* i *Heritage Foundation*, w wyniku którego powstaje indeks wolności gospodarczej. Zob. K. R. Holmes, E. J. Feulner, M. A. O'Grady, *Index of economic freedom*, The Heritage Foundation–The Wall Street Journal, Washington–New York 2008. Innym bardzo ważnym badaniem zaliczanym do tego nurtu, obejmującym obecnie swym zasięgiem około 180 krajów, jest powstający od 2004 r. raport Banku Światowego poświęcony analizie regulacji wpływających na warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Zob. World Bank, *Doing business 2008. Comparing regulation in 178 economies*, Washington 2008.

W tej części badania, analogicznie do analizy stopnia rozwoju nowej gospodarki, została zastosowana metoda syntetycznego miernika rozwoju z normalizacją bazującą na metodzie unitaryzacji zerowej oraz stałym wzorcem dla całego okresu badania. Początkowo wyselekcjonowano następujące potencjalne zmienne diagnostyczne²⁷:

I. Operacyjna aktywność państwa w zakresie stabilizacji makroekonomicznej:

a) z wykorzystaniem narzędzi polityki monetarnej:

x_{i1t} – średnia stopa wzrostu podaży pieniądza z ostatnich pięciu lat minus średnie tempo wzrostu realnego PKB w ciągu ostatnich dziesięciu lat;

b) z wykorzystaniem narzędzi polityki fiskalnej:

x_{i2t} – saldo budżetu państwa w relacji do PKB;

x_{i3t} – relacja długu sektora publicznego do PKB;

x_{i4t} – udział rządowej konsumpcji w globalnej konsumpcji.

II. Operacyjna aktywność państwa w zakresie alokacji:

x_{i5t} – udział transferów oraz subsydiów rządowych w PKB;

x_{i6t} – udział inwestycji przedsiębiorstw państwowych w globalnych inwestycjach;

x_{i7t} – średni poziom taryf celnych;

x_{i8t} – odchylenie standardowe poziomu taryf celnych;

x_{i9t} – ukryte bariery importowe;

x_{i10t} – koszty importu.

III. Operacyjna aktywność państwa w zakresie redystrybucji dochodu:

x_{i11t} – górna stopa opodatkowania;

x_{i12t} – górna stopa opodatkowania dochodów z pracy;

x_{i13t} – dochody podatkowe z handlu międzynarodowego jako procent skumulowanego eksportu oraz importu.

Powyższe wskaźniki poddano ocenie ze względu na kryteria wartości informacyjnej zmiennych. Kryteria te zostały spełnione przez wszystkie potencjalne zmienne diagnostyczne z wyjątkiem x_{i5t} , która została wyeliminowana z dalszego badania. Zmienna x_{i5t} nie spełniała kryterium wysokiej ważności informacyjnej we wszystkich latach objętych analizą. W roku 2001 kryterium tego nie spełniła także zmienna x_{i2t} oraz w roku 2005 zmienna x_{i4t} . Jednakże ze względu na zakwalifikowanie tych zmiennych do zbiorów spełniających kryterium ważności informacyjnej w pozostałych latach nie zostały one wyeliminowane z dalszego

²⁷ Dane dla zmiennej x_{i2t} zostały zaczerpnięte z OECD Economic Factbook 2007, dla x_{i3t} z internetowej bazy danych OECD OECD.Stat Extracts, natomiast dane dla zmiennych x_{i1t} oraz od x_{i4t} do x_{i12t} pochodzą z bazy danych tworzonej przez Instytut Frasera na potrzeby raportu *Wolność gospodarcza świata*.

badania²⁸. Wszystkie zmienne w całym badanym okresie charakteryzowały się niskim stopniem skorelowania.

Następnym etapem badania był proces normalizacji zmiennych. Celem przeprowadzonej analizy było uporządkowanie badanych krajów w kolejności: od krajów charakteryzujących się najwyższym zakresem operacyjnej kontroli państwa nad gospodarką do krajów charakteryzujących się najniższym zakresem operacyjnej kontroli państwa nad gospodarką. Tym samym zmienne x_{i1t} , x_{i3t} , x_{i4t} , x_{i6t} , x_{i7t} , x_{i8t} zostały uznane za stymulanty. Zmienne x_{i9t} , x_{i10t} , x_{i11t} i x_{i12t} stanowiły przykłady zmiennych jakościowych lub niejednoznacznie kwantyfikowalnych. W przypadku metodologii stosowanej przez Instytut Frasera w procesie tworzenia bazy danych obejmującej te zmienne przypisano badanym krajom wartości z przedziału od 0 do 10, gdzie kraje o niskiej ilości ukrytych barier celnych, niskich kosztach importu i niskiej górnej stopie opodatkowania, a więc charakteryzujące się niskim stopniem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa, otrzymywały wyższe wartości²⁹. Tym samym zmienne te zostały znormalizowane zgodnie z formułą 1.2 typową dla destymulant.

Tradycyjnie głównym narzędziem krótkookresowego zarządzania zagregowanym popytem w celu bieżącego makroekonomicznego stymulowania gospodarki jest deficyt budżetowy. Zbilansowanie budżetu można uznać za sytuację neutralną z perspektywy krótkookresowej kontroli państwa nad gospodarką. Upraszczając, w przypadku utrzymywania takiej sytuacji w długim okresie stanowi to politykę zgodną z postulatami kształtowania sprzyjających warunków dla średnio- i długookresowego wzrostu gospodarczego. Zgodnie ze stanem wiedzy współczesnej ekonomii politycznej uznaje się, że ewentualne nadwyżki budżetowe mają głównie charakter endogeniczny, nie są natomiast efektem dyskrejonalnego działania rządu³⁰. Typowym przykładem takiej sytuacji są nadwyżki budżetowe osiągnięte w ostatnich latach przez Norwegię, które stanowią rezultat wysokich cen ropy naftowej oraz dochodów uzyskiwanych z eksportu tego surowca. Na tej podstawie można stwierdzić, że zmienna x_{i2t} spełnia warunek, że dla każdych dwóch jej wartości x_{ij} , $x_{kj} \leq 0$ odnoszących się do obiektów A_i , A_k zachodzi $x_{ij} > x_{kj} \Rightarrow A_i < A_k$, gdzie $<$ oznacza, że obiekt A_k charakteryzuje się wyższym zakresem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa niż obiekt A_i . Z tego powodu zmienna ta została znormalizowana według następującej formuły:

²⁸ A. Zeliaś (red.), op. cit., s. 126–133.

²⁹ J. Gwartney, R. Lawson, R. S. Sobel, P. T. Leeson, op. cit., s. 183–188.

³⁰ A. Alesina, *The political economy of the budget surplus in the U.S.*, Journal of Economic Perspectives 2000, Vol. 14, No. 3, s. 3–19.

$$z_{ijt} = \begin{cases} 0 & \text{dla } x_{ijt} \geq 0 \\ \frac{\max_{it}\{x_{ijt}\} - x_{ijt}}{\max_{it}\{x_{ijt}\} - \min_{it}\{x_{ijt}\}} & (i=1, 2 \dots n), (j=1, 2 \dots m), (t=1, 2 \dots l), z_{ij} \in [0, 1] \end{cases} \quad (1.5)$$

Tak zakwalifikowane mierniki zostały poddane agregacji znormalizowanych wartości zmiennych diagnostycznych, z wykorzystaniem funkcji bazującej na średniej arytmetycznej według formuły 1.4. W rezultacie otrzymano syntetyczny miernik rozwoju pozwalający na stworzenie rankingu zakresu operacyjnej aktywności gospodarczej państwa, co zostało zaprezentowane w tabeli 4.

Tabela 4. Wartości syntetycznego miernika rozwoju operacyjnej aktywności gospodarczej państwa dla poszczególnych krajów oraz miejsce w rankingu dla krajów OECD w latach 2001–2005

LP.	2001		2002		2003		2004		2005	
	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA
1	Turcja	0,5279	Turcja	0,4458	Słowacja	0,4400	Japonia	0,4216	Japonia	0,4583
2	Japonia	0,4267	Japonia	0,4405	Polska	0,4051	Belgia	0,3676	Francja	0,3829
3	Polska	0,4116	Słowacja	0,4318	Japonia	0,4037	Turcja	0,3579	Belgia	0,3799
4	Francja	0,3856	Polska	0,3943	Turcja	0,3890	Francja	0,3553	Włochy	0,3743
5	Słowacja	0,3578	Włochy	0,3405	Węgry	0,3764	Polska	0,3483	Polska	0,3701
6	Węgry	0,3529	Francja	0,3386	Czechy	0,3645	Włochy	0,3398	Korea	0,3688
7	Włochy	0,3515	Szwecja	0,3335	Francja	0,3573	Czechy	0,3308	Turcja	0,3633
8	Szwecja	0,3500	Belgia	0,3263	Belgia	0,3521	Norwegia	0,3289	Grecja	0,3559
9	Meksyk	0,3446	Węgry	0,3223	Szwecja	0,3290	Holandia	0,3226	Norwegia	0,3502
10	Czechy	0,3368	Holandia	0,3146	Dania	0,3206	Szwecja	0,3223	Dania	0,3444
11	Belgia	0,3225	Australia	0,2992	Włochy	0,3205	Australia	0,3196	Czechy	0,3434
12	Dania	0,3193	Dania	0,2962	Australia	0,3172	Grecja	0,3145	Holandia	0,3364
13	Holandia	0,3171	Korea	0,2959	Korea	0,3044	Dania	0,3073	Węgry	0,3318
14	Grecja	0,3084	Norwegia	0,2897	Holandia	0,2976	Węgry	0,2988	Portugalia	0,3313
15	Austria	0,3035	Czechy	0,2864	Meksyk	0,2812	Meksyk	0,2915	Szwecja	0,3224
16	Australia	0,2980	Grecja	0,2849	Norwegia	0,2775	Korea	0,2901	Australia	0,3111
17	Norwegia	0,2971	Meksyk	0,2828	Grecja	0,2713	Portugalia	0,2740	Austria	0,2899
18	Korea	0,2949	Kanada	0,2706	NZ	0,2635	Austria	0,2719	GB	0,2732
19	Portugalia	0,2873	Niemcy	0,2659	Kanada	0,2626	Finlandia	0,2613	Słowacja	0,2730
20	Niemcy	0,2852	Austria	0,2650	Austria	0,2581	Słowacja	0,2602	Finlandia	0,2717
21	Finlandia	0,2710	Hiszpania	0,2597	Portugalia	0,2556	Hiszpania	0,2584	Meksyk	0,2585
22	Hiszpania	0,2629	NZ	0,2553	Niemcy	0,2548	NZ	0,2544	Kanada	0,2521
23	NZ	0,2590	Finlandia	0,2447	Finlandia	0,2486	Kanada	0,2414	Niemcy	0,2353
24	Kanada	0,2394	Portugalia	0,2343	Hiszpania	0,2453	GB	0,2408	Hiszpania	0,2317

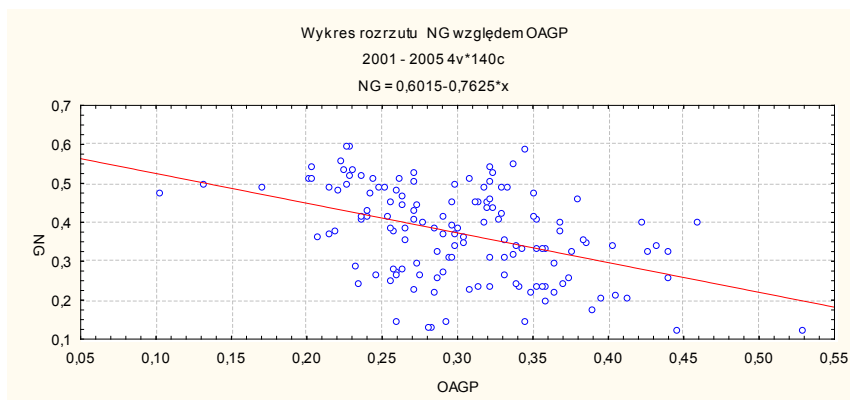
Ciąg dalszy tabeli 4

2001			2002		2003		2004		2005	
LP.	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA	KRAJ	MIARA
25	USA	0,2212	USA	0,2264	USA	0,2232	Niemcy	0,2370	Irlandia	0,2313
26	GB	0,2154	Irlandia	0,2245	GB	0,2177	Szwajcaria	0,2356	NZ	0,2292
27	Irlandia	0,2018	GB	0,2071	Irlandia	0,2030	USA	0,2289	USA	0,2257
28	Szwajcaria	0,1322	Szwajcaria	0,1029	Szwajcaria	0,1695	Irlandia	0,2156	Szwajcaria	0,2040

GB – Wielka Brytania, NZ – Nowa Zelandia.

Źródło: obliczenia własne.

Ostatnim etapem analizy było zbadanie współzależności pomiędzy poziomem rozwoju nowej gospodarki a działaniami państwa w zakresie operacyjnej aktywności gospodarczej. W tym celu zostały sporządzone wykresy rozrzutu syntetycznego miernika stopnia rozwoju nowej gospodarki (NG), syntetycznego miernika zakresu operacyjnej aktywności gospodarczej państwa (OAGP) w krajach OECD w latach 2001–2005 (wykres 1).

Wykres 1. Relacja pomiędzy syntetycznym miernikiem stopnia rozwoju nowej gospodarki (NG), syntetycznym miernikiem zakresu operacyjnej aktywności gospodarczej rządu (OAGP) w krajach OECD w latach 2001–2005

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie oceny relacji pomiędzy badanymi zjawiskami można stwierdzić, że kraje uzyskujące wysokie wartości miernika rozwoju nowej gospodarki zazwyczaj charakteryzują się relatywnie niskimi wartościami miernika zakresu operacyjnej aktywności gospodarczej państwa. Na tej podstawie można oczeki-

wać, że pomiędzy stopniem rozwoju nowej gospodarki a zakresem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa może występować ujemna współzależność.

Kolejnym etapem badania była ocena siły dwuwymiarowych związków pomiędzy badanymi zjawiskami. W tym celu posłużono się współczynnikiem korelacji liniowej Pearsona. W tabeli 5 zostały przedstawione wartości współczynnika korelacji liniowej Pearsona między analizowanymi zjawiskami wraz ze statystyką t oraz wartością prawdopodobieństwa testowego dla całego badanego okresu. Relacje pomiędzy badanymi zjawiskami zilustrowano diagramem korelacyjnym w formie wykresu macierzowego.

Tabela 5. Zależność korelacyjna pomiędzy stopniem rozwoju „nowej gospodarki” a zakresem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa w krajach OECD w latach 2001–2005

	NG	OAG	Korelacje (2001 - 2005 4v* 140c)	
NG	1,0000	-,4364		
	t = ---	t = -5,67		
OAGP	p = ---	p = ,000		
	-,4364	1,0000		
	t = -5,67	t = ---		
	p = ,000	p = ---		

Źródło: obliczenia własne.

Z zestawienia w tabeli 5 wynika, że współczynnik korelacji liniowej Pearsona jest istotny statystycznie dla $\alpha = 0,05$. Oznacza to, że w okresie objętym badaniem występuje istotna statystycznie ujemna zależność korelacyjna pomiędzy stopniem rozwoju nowej gospodarki a zakresem operacyjnej aktywności gospodarczej państwa. Wynik ten nie pozwala na odrzucenie hipotezy przyjętej w niniejszym badaniu.

ZAKOŃCZENIE

Globalny kryzys gospodarczy przybierający niespotykane w ostatnich dziesięcioleciach rozmiary zmusza poszczególne rządy do podejmowania wyjątkowych działań interwencyjnych. Akceptując obecną wzmożoną antyrecesyjną działalność poszczególnych państw, należy jednak pamiętać, że w przyszłości utrzymywanie

wysokiej aktywności gospodarczej państwa w tzw. „normalnych” czasach może skutkować ujemnymi konsekwencjami dla długookresowego wzrostu gospodarczego. Źródłem tego ujemnego oddziaływania operacyjnej aktywności gospodarczej państwa mogą być tradycyjne nieefektywności interwencjonizmu, które zostały dobrze zdiagnozowane w ostatniej dekadzie. Ponadto należy oczekiwać, że fundamentalna transformacja prowadząca do powstania nowej globalnej gospodarki przyniesie kolejne ograniczenia efektywności operacyjnej aktywności gospodarczej państwa. Przeprowadzone badanie taksonometryczne daje podstawy do twierdzenia, że utrzymywanie wysokiej operacyjnej aktywności gospodarczej państwa nie sprzyja wykorzystaniu potencjału stwarzanego przez prowadzący do nowej globalnej gospodarki. Z kolei rozwój nowej globalnej gospodarki ogranicza możliwości utrzymywania wysokiej operacyjnej aktywności gospodarczej państwa.

THE OPERATIONAL ECONOMIC ACTIVITY OF GOVERNMENTS IN THE REALITIES OF THE NEW GLOBAL ECONOMY

SUMMARY

The aim of this paper is to analyze the relation between the utilization of the potential of the new global economy and the level of the operational activity of governments in highly developed countries. The empirical study was based on the following thesis: an increase of the operational activity of governments influences negatively the ability of a country to take advantage of the new global economy. On the other hand, the development of the new global economy limits the ability of governments to keep the operational economic activity on a high level. In order to verify this thesis, a taxonomic method of synthetic measure of development was used. The OECD countries were studied in the years 2001–2005.